

3. Закон України "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм" // Відомості Верховної Ради України. - 2000. - № 24. - Ст. 183.

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2000р. № 1555 "Про затвердження положень з питань розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм".

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 1995р. № 532 "Про державну реєстрацію прав автора на твори науки, літератури і мистецтва".

6. Постанова Кабінету Міністрів України 18 листопада 1994р. № 784 «Про мінімальні ставки авторської винагороди за використання творів літератури і мистецтва».

7. Положення про державного інспектора з питань інтелектуальної власності затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 травня 2002 р. № 674 // Урядовий кур'єр. - 2002. - № 111.

Ключові слова: інтелектуальна власність, авторське право, суміжні права, правова охорона

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, авторское право, смежные права, правовая охрана

Key words: intellectual property, copyright, neighboring rights, legal protection

УДК 323.001.895 (477.62)

Швець Г. О., к. філол. н., доцент
ДВНЗ «Приазовський державний
технічний університет»

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ

Швець Г. О. Державне регулювання інноваційної діяльності та трансферу технологій в Україні. Розглянуті питання щодо проблем розвитку інноваційної діяльності та трансферу технологій в Україні.

Швец Г. А. Государственное регулирование инновационной деятельности и трансфера технологий в Украине. Рассмотрены вопросы, касающиеся проблем развития инновационной деятельности в Украине.

Svets G. State Regulation of Innovation and Technology Transfer in the Ukraine. The questions relating to issues of innovation activity in Ukraine.

Постановка проблеми. Новітні технології на сучасному етапі розвитку економіки стають головним засобом збереження конкурентоспроможності і невід'ємною частиною підприємницької діяльності. Управління технологічними інноваціями здійснюється паралельно з управлінням діючим традиційним виробництвом.

На сучасному етапі зростає проблема трансферу результатів науково-дослідних дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) і визначається тим, що державні лабораторії, галузеві інститути й університети всього світу все більше непокоїть прикладне технологічне використання результатів своїх досліджень. Сама по собі проблема передачі технологій залишається новим явищем в багатьох галузях промисловості, а особливо гостро і актуально стоїть питання захисту об'єктів інтелектуальної власності в процесі трансферу технологій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасний світовий досвід репрезентує

трансфер технологій як механізм майбутнього технологічних парків ринкової економіки, який знайшов своє певне відображення в працях зарубіжних авторів: Давида Вілда, Джоржа Козметського, Пауля Квинтаса, Дороті Леонардо-Бартон, Дерін Месі, Жака Сапіра, Девіза Уїлда, Н.М. Фонштейна (Росія), а також у працях українських вчених Василенка В.О., Гриньова В.Ф., Ільчука В.П., Макаренка І.П., Сича Є.М., Стеченко Д.М., Шматько В.Г.

В роботах цих авторів висвітлюються проблеми організації та управління інноваціями, впровадження трансферу технологій в ринкову економіку держав, актуальні проблеми організації та управління інноваційними процесами; прогнозування, планування і забезпечення інноваційних планів; реалізація технологічних інновацій і ефективність інноваційної діяльності.

Мета статті - зробити аналіз інноваційної діяльності в Україні та регулювання трансферу технологій.

Викладання основного матеріалу. Перехід від адміністративно-командної системи управління науково-технічним прогресом до ринкового регулювання інноваційної діяльності потребує розробки нового інноваційного механізму адекватного ринковим змінам. Під інноваційним механізмом слід розуміти функціональну модель та сукупність методів регулювання інноваційної діяльності на всіх рівнях управління.

Головною метою інноваційної політики держави є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоспроможної продукції.

Регулювання інноваційної політики держави здійснюється таким шляхом:

- визначення і підтримка пріоритетних напрямів інноваційної діяльності державного, галузевого, регіонального і місцевого рівнів;
- формування і реалізація державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм;
- створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності;
- захист прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;
- фінансової підтримки виконання інноваційних проектів;
- стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що кредитують виконання інноваційних проектів;
- встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності;
- створення мережі технополісів, технопарків й інкубаторів.

Основні напрями інноваційної політики держави:

1. Орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України;
2. Визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку;
3. Формування нормативної правової бази у сфері інноваційної діяльності;
4. Створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу;
5. Забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності;
6. Ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційної діяльності, підтримка підприємництва у науково-виробничій сфері;
7. Здійснення заходів на підтримку міжнародної науково - технологічної кооперації, трансфер технологій, захист вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок;
8. Фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності;
9. Сприяння розвитку інноваційної інфраструктури;

10. Інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності;

11. Підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності.

Верховна Рада України в сфері інноваційної діяльності проводить роботи зі створення законодавчої бази нововведень, затверджує пріоритетні напрями інноваційної діяльності та визначає обсяг асигнувань для її підтримки.

Державне регулювання міжнародних зв'язків в інноваційній сфері повинно базуватися на загальних принципах, таких як взаємна вигода, недопущення дискримінації, еквівалентна технологічна залежність сторін, раціональне поєднання лібералізації і протекціонізму і т.п. Як і при впливі на внутрішні науково-інноваційні процеси, тут використовуються прямі й непрямі зв'язки.

Центральні органи виконавчої влади здійснюють підготовку пропозицій з реалізації інноваційної політики у відповідній галузі економіки та створюють організаційно-економічні механізми підтримки її реалізації, а також доручають державним інноваційним фінансово-кредитним установам здійснювати конкурсний відбір пріоритетних інноваційних проектів та фінансово підтримують їх у межах виділених коштів. Основна роль в проведенні інноваційної діяльності відведена місцевим державним адміністраціям, які відповідно до своєї компетенції:

- розробляють проекти регіональних і місцевих інноваційних програм і подають їх для затвердження відповідним місцевим радам;

- вживають заходів щодо виконання регіональних та місцевих інноваційних програм;

- залучають підприємства, установи й організації, розташовані на підпорядкованій їм території, за їх згодою, до розв'язання проблем інноваційного розвитку регіонів, міст, населених пунктів;

- доручають державним інноваційним фінансово-кредитним установам (їх регіональним відділенням) або комунальним інноваційним фінансово-кредитним установам проведення конкурсного відбору інноваційних проектів місцевих інноваційних програм і здійснення фінансової підтримки цих проектів у межах коштів, передбачених у відповідному бюджеті;

- готують і подають відповідним радам пропозиції щодо створення комунальних спеціалізованих інноваційних фінансово-кредитних установ для фінансової підтримки інноваційних програм;

- подають пропозиції спеціально уповноваженому центральному органу виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності стосовно включення інноваційних проектів за місцевими програмами до державних програм і їх фінансування шляхом кредитування із державного бюджету через державні інноваційні фінансово-кредитні установи.

З метою ефективної концентрації науково-виробничого потенціалу та реалізації пріоритетних проблем, які вимагають акумуляції значних інвестицій, розробляються науково-технічні програми. Розроблені програми дозволяють комплексно вирішити галузеві, міжгалузеві, регіональні та державні проблеми і базуються на основі розроблених прогнозів. Прогнозування є найважливішою функцією державного регулювання інноваційної діяльності і служить інформаційним середовищем для формування державних науково-технічних пріоритетів і розробки відповідних науково-технічних програм. У прогнозі повинні бути погоджені напрямки розвитку всіх галузей національної економіки.

Сьогодні у роботі над прогнозами необхідно враховувати: нову політичну та економічну ситуацію; регіоналізацію економіки; перехід на ринкові відносини і звуження сфери державного регулювання; зміну пріоритетів і механізму інноваційної діяльності; господарську самостійність підприємств і організацій; зміну структури власності; загострення проблем екології: енерго- та ресурсозбереження; необхідність формування перспективного інноваційного потенціалу і його ефективне використання [1, С. 25].

У ринкових умовах прогнозування стає важливим інструментом альтернативного передбачення чинників, тенденцій і результатів науково-технічного розвитку.

Допущені в минулому деформації в економіці знижують можливість використання у прогнозі даних ретроспективного аналізу. Використання цих даних можливе лише для виявлення проблем, що переходять у прогнозований період. Для визначення перспективних тенденцій доцільно використовувати експертні оцінки, досвід інших країн. Прогнозні розробки повинні виконуватися на основі системного підходу і проблемного аналізу можливих змін в економіці під впливом НТП у прогнозованому періоді.

У перспективних розробках необхідно враховувати особливості окремих регіонів; проблеми їх соціально-економічного розвитку; природні умови; техногенне навантаження; нерівномірність розвитку територій; рівень забезпечення ресурсами; диспропорції між структурою виробництва і попитом на продукцію; експортні можливості кожного регіону.

Прогнозні розробки повинні враховувати перехід до ринкової економіки, розвиток нових форм господарювання (концернів, асоціацій, консорціумів, акціонерних товариств, спільних підприємств, малого та середнього бізнесу), звуження державної монополії на зовнішньоекономічні зв'язки і розширення такого роду зв'язків самими підприємствами.

Прогрес у технологіях, системах телекомунікацій та інформації, фінансовому секторі спричинив формування єдиного світового ринку товарів, капіталу і праці. Позиції будь-якої країни в геополітичній конкуренції у ХХІ ст. будуть визначати освіта, розвиток науки, можливості інформаційного середовища, здатність національної системи генерувати високу інноваційну активність.

Як показує досвід розвинених країн світу, вплив інноваційного фактора на економіку має відбуватися шляхом узгодження інноваційної політики з науково-технічною, бюджетно-фінансовою, грошово-кредитною, промисловою та зовнішньоторговельною політикою й за умови досягнення єдності інтересів і встановлення злагоджених стосунків між суспільством, державою, владою, бізнесом та іншими громадськими і науковими інституціями.

В Україні наявні всі ланки господарського механізму, здатного продукувати конкурентоспроможну продукцію. Проблема як така, сьогодні лежить в площині організації їх ефективної взаємодії з огляду на потрібний державі результат.

Основним змістом державного управління інноваційним розвитком стає саме координація злагодженої роботи усіх ланок господарського механізму, налаштованого на продукування конкурентоспроможної високотехнологічної інноваційної продукції. Результатом цього має стати істотне прискорення економічного зростання країни та конкурентоспроможності її економіки.

Безперервна трансформація органів державного управління науково-технічної та інноваційною діяльністю, відсутність внаслідок цього виваженої і довгострокової політики, які мали місце за останні півтора десятка років в Україні й спричинили погіршення стану інноваційної сфери та інноваційної культури суспільства, стали предметом розгляду на парламентських слуханнях, які відбулися 21 березня 2007 року та 20 червня 2007 року «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування» та «Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації».

Таким чином, критична ситуація в інноваційній сфері робить нагальною розробку такої державної політики, яка б забезпечувала розширене відтворення об'єктної бази інноваційної діяльності та незворотній вплив інновацій на прискорене економічне зростання країни. Більшістю держав, які свій економічний розвиток пов'язують із здобутками науки та активними інноваційними процесами, розроблені документи, що визначають концептуальне та стратегічне бачення національної інноваційної системи (НІС). Такий документ уперше було розроблено у США, його мають Великобританія, Франція, Німеччина, інші країни ЄС, а також Росія, Білорусь, Казахстан та інші країни

СНД. Ключова роль у формуванні НІС належить державі, яка встановлює стратегічні цілі розвитку та функціонування НІС, забезпечує ресурсну підтримку, включаючи зокрема бюджетне фінансування, податкове стимулювання, кредитну підтримку тощо. Особливу значимість у процесах функціонування НІС має організація та стимулювання процесів передачі наукових розробок із сфери одержання знань у виробництво, що досягається за допомогою розвитку системи освіти, ринку інтелектуальної власності, створення інноваційної інфраструктури, фінансового та податкового стимулювання науково-технічної діяльності.

Надзвичайно важливо, що Кабінет Міністрів України своїм розпорядженням від 17 червня 2009 р. № 680 [2] схвалив Концепцію розвитку національної інноваційної системи. Її метою є визначення основних засад формування та реалізації збалансованої державної політики у питаннях забезпечення розвитку національної інноваційної системи, спрямованої на підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Крім того, у 2008 р. загальні обсяги фінансування наукової та науково-технічної діяльності, що виділялись Урядом за рахунок загального фонду бюджету України, становили більш ніж 3,5 мільярди гривень, що на третину більше від попереднього року та майже у двічі більше ніж у 2006 році. При цьому 22 % цих коштів було спрямовано на фундаментальні дослідження, а 66 % — на прикладні дослідження та розробки. Однак здійснені заходи не повною мірою відповідають світовим тенденціям в інноваційній сфері. Саме тому Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти ініціював проведення 17 червня 2009 р. парламентських слухань «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів». Підготовка та проведення слухань консолідували зусилля законодавців, урядових, наукових, бізнесових кіл суспільства на оптимальному комплексному вирішенні методологічних, стратегічних і тактичних проблем формування національної інноваційної системи, на розбленні Стратегії інноваційного розвитку України в умовах глобалізаційних викликів, що відкриває перспективи для впровадження інноваційної моделі розвитку країни, забезпечуватиме її конкурентоспроможність.

Висновки. Стратегія науково-технологічного прориву не може відбуватись без розбудови державної інноваційної системи, у якій відсутність однієї підсистеми призводить до сповільнення чи зупинки діяльності цієї сфери. Якщо позитивних зрушень не відбудеться в найближчі роки, то негативні тенденції будуть для нашої держави необоротними. Майбутнє України визначатиметься здатністю держави і бізнесу швидко адаптуватись до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі. А це можливо лише внаслідок функціонування ефективної державної інноваційної системи.

Список використаних джерел:

1. Андросова О.Ф., Череп А.В. Трансфер технологій як інструмент реалізації інноваційної діяльності. Монографія. – К.: Кондор, 2007. — 356 с.
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи» від 17.06.2009 № 680-р // Урядовий кур'єр від 27.06.2009 - № 114.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, трансфер технологій, конкурентоспроможні товари, інноваційна продукція

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, трансфер технологий, конкурентоспособные товары, инновационная продукция

Key words: innovation, innovative activity, technology transfer, competitive products, innovative products